

Barcelona 17 de setembre de 1926

L'Esquella de la Torratxa

ANY XLIX :- Núm. 2465 :- 15 cts. :- Atrassats 30

ELS POBRES

—D'aquí endavant a Barcelona no hi hauran pobres.
—Per què?
—Perquè l'aiguat els haurà fet desaparèixer.

Teatre Còmic

L'èxit dels èxits

La grandiosa revista

Joy-Joy

Totes les nits

*Dijous, dissabtes i festes
a la tarda*

BICICLETES
MOTOR

Accesoris i Sports

SANROMA

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

Els *menús* més deliciosos són els
del restaurant

Grill-Room

Escudillers, 8 :: Café - Bar - Restaurant

Hotel ORIENT

RAMBLA DEL MIG, 20 :: BARCELONA

El més confortable
El més espaiós
El més ben servit
El més còmode

PREUS MODERATS

Fotogravats

Vda. de P. Bonet

Reproduccions artístiques

Tallers: Aribau, 9, interior

Barcelona

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

Aquest número ha estat visat per
la prèvia Censura Governativa

EL RETORN A LA NATURALESA

A aquestes hores, la terrassa de l'Hotel està gairebé deserta. I dic gairebé, perquè encara hi quedem nosaltres. La llàntia de la nostra taula, encaputxada de rosa—la llàntia, no la taula—, arrenca llusors de joia a unes daurades copes de conyac, fa més blanques en la nit les blanques estovalles menudes, i escampa una lleu claror al nostre voltant. Després, novament, la tenebra de la nit. El cel sembla pantejar del pes de tantes estrelles. Lluny, per damunt el llom d'unes muntanyes negres, un gran resplendor de color de rosa anuncia la gran ciutat.

Aquesta terrassa d'aquest Hotel s'obre a un jardí immens, ple de pins, de faigs, d'abrets. Nosaltres, en aquesta alta hora de la nit, sols veiem del jardí les copes dels seus arbres i l'espina metàl·lica d'unes "muntanyes russes".

Arriba fins a nosaltres l'olor aspre, forta, sensual de la terra calenta i mullada, de les fulles que ja es comencen a podrir en el fang de les primeres pluges. A aquest perfum s'uneix el de les alquímies de Coty, que impregnen les robes d'ella, de la minyoneta que ens acompanya.

La minyoneta que ens acompanya és, físicament, una criatura deliciosa. Porta els cabells, foscos, de color de caoba, curts fins a l'espatlla, talment com una perruca de començaments de Lluís XV. Té un rostre agut i graciós d'ocell, en el que destaquen els ulls, gairebé negres, de mirada molt brillant—un brillar mineral, diríeu—, i la boca, que és una pinzellada encesa. Té un cos, d'una pàl·lida morenor, que és una meravella de proporció i d'eurítmia.

Aquesta minyonefa gentil ha viatjat per França, per Itàlia, per l'Argentina. S'ha avorrit—passant d'uns braços a altres: quan se'n tancaven uns, despedint-la, ja n'hi havien uns altres d'oberts que l'esperaven—al romàntic llac de Como i a la *Potinière* de Deauville; entre les elegàncies del Lido venecià i les del Palermo bonaerense... La minyoneta gentil, amb la seva veu, que és com una carena, ens diu que està cansada ja de tot el que si-

gui elegància, mondanitat, civilització. Ella, que deu haver llegit recentment a Rousseau—perquè és un xic llibresca i conceptuosa com acostumen a ésser avui totes les dones de la seva condició—desitja un prompte retorn a Naturalesa.

Nosaltres somriem amb una amable i pietosa ironia. I en un automòbil petit com una sabata, molt elegant i molt incòmode, portem a la deliciosa criatura a la Naturalesa... perquè es curi i mai més torni a la Naturalesa. Ella ha llegit uns quants drames, unes quantes novel·les rurals que l'han enganyat d'una manera llastimosa i miserable. Ella, gràcies a aquestes novel·les, a aquests drames, que han escrit quatre idiotes, creu en les costums patriarcal, en la bonhomia dels pagesos, i vol anar a viure en una masia.

Doncs, bé; com nosaltres no li podem negar res a la dolça criatura, la portem a una masia. En aquesta masia, els mosquits, les mosques, les puces, les formigues—i tota altra mena de bestioles que el bon Déu ha posat al món per a delícia nostra—se'ns menjaran de viu en viu; els porcs i les gallines, que no ho han vist mai, entraran en la nostra cambra per a enterar-se de com s'estimen les persones; de dia el sol, aquell abominable sol de pagès!, no ens deixarà sortir de casa; de nit no ens deixarà sortir el fred. Els rústecs ens robaran, ens molestaran, ens faran la vida impossible. Serà una cosa molt divertida que la minyoneta gentil no ha viscut mai ni al Lido, ni a Deauville, ni a Como, ni enlloc.

Oh, la Naturalesa!

LLUIS CAPDEVILA.

CONVERSA EN UN CAFE

Un senyor anà a un cafè, i totes les taules eren plenes. Només n'hi havia una que hi havia una sola persona. Hi segué.

Al cap de poc, el que arribà últimament es dirigí a l'altre:

—Senyor, si no m'equivoco, l'any passat ens vàrem trobar en aquest mateix cafè.

—Em reconeixeu?

—A vós, no. Al vostre abric.

—Al meu abric? Però, si l'any passat no el tenia.

—En efecte, no el teníeu. Llavors, el tenia jo.

22 DE SETEMBRE DE 1926

XXXI ANIVERSARI DE LA MORT

DE

Innocent López Bernagosi

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

dedica aquest record a son inoblidable fundador

ESCOLA DE CRITICS

Simptomàticament, mentre s'apagaven les véus militants de la política baladrera, a Catalunya, terra on es desconeixia gairebé en absolut l'ofici intel·lectual amb tota la responsabilitat espiritual que porta llur exercici, començà a "fer-se literatura"; a viure el neguit i la inquietud dins les lletres catalanes, i, naturalment, fins llavors no començà la veritable estructuració de la vida espiritual catalana.

Les joves generacions catalanes feien literatura per pura anècdota, com podrien fer una cosa ben distinta; feien anècdota més que literatura, perquè els interessava més l'anècdota que la mateixa literatura. L'ofici intel·lectual era viscut de la manera més absurda que hom pugui imaginar. Responsabilitat? Bé. Això ja és una altra cosa. D'ells mateixos sortien els mots més pijoratis contra els veritables intel·lectuals de Catalunya. Així, aquell clam de començar el segle, que iniciava la joventut catalana de llavors, va caure en el buit més injust i més lamentable. Així no hi ha hagut novella, així no hi ha hagut teatre, no hi ha hagut crítica; solament unes quantes tones de paper bruts de versos a la lluna, a les estrelles i a totes les noies gentils de Catalunya, pretèrites o futures, reines de Jocs Florals de Festa Major.

... ..

Naturalment, aquest neguit per la literatura que s'ha despertat a Catalunya, no és tot or de llei. És precisament ara quan veurem els espectacles més divertits, més pocasoltes, més lamentables, més denigrants.

El novellista honrat i noble, qui per vendre mil exemplars més, deixarà d'ésser noble i honrat, literàriament parlant, per devenir un juguet de la corrent del temps i comprometre l'obra de tota la seva vida.

El prestigi que havia crescut entre els cops de bombo de la seva colla, imposat a manca d'altre, ara trontolla desesperadament i es converteix en vulgar estàtua de fang.

Els "illustres escriptors" de plomes d'or, de mans polides i de cervell de fusta amb cor de marbre, res menys que escandalitzar-se a cada llibre que surti, per immorals, pel sol fet d'ésser escrits amb cor i amb sang de veritable humanitat.

I aquell senyor que mai havia llegit un llibre, ni li havia interessat gens ni mica la literatura, perquè amb el succés polític ja en tenia prou, ara alça les mans al cel,

cada dos per tres, i crida en nom de la literatura catalana a favor de totes les moralitats convencionals i neurastèniques.

I encara aquell senyor que per fer pàtria, llegia la "Biblioteca Catalana", amb totes les coses blanques i roses i neulades que s'hi publicava, ara plora a llàgrima viva per la "corrupció de les lletres catalanes"...

Això ha produït, naturalment, una llavor de crítics que esparvera, que ha crescut d'una manera fantàstica, amb les més diverses opinions. Això no és altra cosa que la prova d'aquella vitalitat que dona avui la literatura catalana. El jovent, que tenia l'exclusiva del monopoli intel·lectual, comença a neguitejar-se.

"A veure si aviat tindrem més crítics que escriptors!", s'ha dit darrerament.

L'escola de crítics s'està encara formant, i tardarem una mica a treure les primeres proves dels primers exemplars.

El que hi ha, actualment, és una massa selecta d'opinió, de joventut que pensa i que proclama, que es bat per les seves preferències sense cap altra preocupació que la del seu ideal en pro d'una literatura normal. No s'anirà a proclamar *crític* a tot aquell que opina des d'un lloc qualsevol. Quan hi ha opinió, és que hi ha ideal, hi ha esperit, hi ha Vida.

Que, precisament, era tot el que mancava a Catalunya a la literatura catalana. No hi havia vida, perquè no hi havia opinió. Ara, els autors que publiquen saben que a manca de crítics veritables, hi ha una força opinió, que si no és valuosa, és sincera i és honrada.

Es l'escola de crítics, sense cap professor, ni cap mestre, més que la cultura forjada en el sí de cada ú. Serà a casa nostra el triomf de l'autodidactisme més absolut, perquè serà noble i serà honrat i valent, això precisament que acostuma a tenir en força manca, tota la crítica de laboratori.

No s'ha manifestat, doncs, encara, cap revelació de crítica veritable, però la revelació és tant o més rica i veritablement autèntica: s'ha despertat l'opinió, després d'un somni venturosos de forces anys.

Benhaja, doncs, el dejuni de política.

NICOLAU DE CLARA.

LA BOJA DEL POBLE

La boja del poble era de fora, filla d'un ric industrial de la veïna ciutat, el qual, per no sentir els crits del seu fruit anormal, la portà a trencar la pau d'aquell aplegament de cases velles, encastades al costat d'una vall sempre humida. Per tant, la boja no havia nascut al poble, i això, com és natural, acabava d'irritar als camperols que vivien quietos tot l'hivern en aquella clotada ubèrrima, i que si esperaven l'arribada de la calor, era sols per distreure's a l'esquena dels estiuejants que s'hi arreplegaven en cerca de frescor i economies.

Era de doldre, per tant, que tinguessin d'aguantar aquella mossota desballestada del poble perquè era la filla del més important propietari d'allà, el qual servia a voltes de pont per a què els ànims de la gent no es deixessin emportar per la riuada de la indignació.

En aquest cas, el pare de la noia semblava complir un dels capricis que sotgen la presumpció de molts rics miserables, i amb l'egoisme de tenir calma a casa seva, no es preocupava de si, tenint-la en aquell recó de món, podia intranquillitzar la vida dels altres. Be sabia que no manquen cases d'alienats on podia recluir-la, però s'abstenia de fer-ho, car tenint-la a l'hivern allà on ell anava només a l'estiu, es salvava d'éser titllat de pare poc digne que tanca a la seva filla tenint mitjans per a tenir-la al seu costat. Però més inhumana resultava la seva actitud enviant-la a molestar als pobres llogarenys d'aquell grapat de cases que vivien satisfets de no posseir un "ton-to" com tots els pobles, i de cop i volta tenien de suportar els desequilibris d'una forastera.

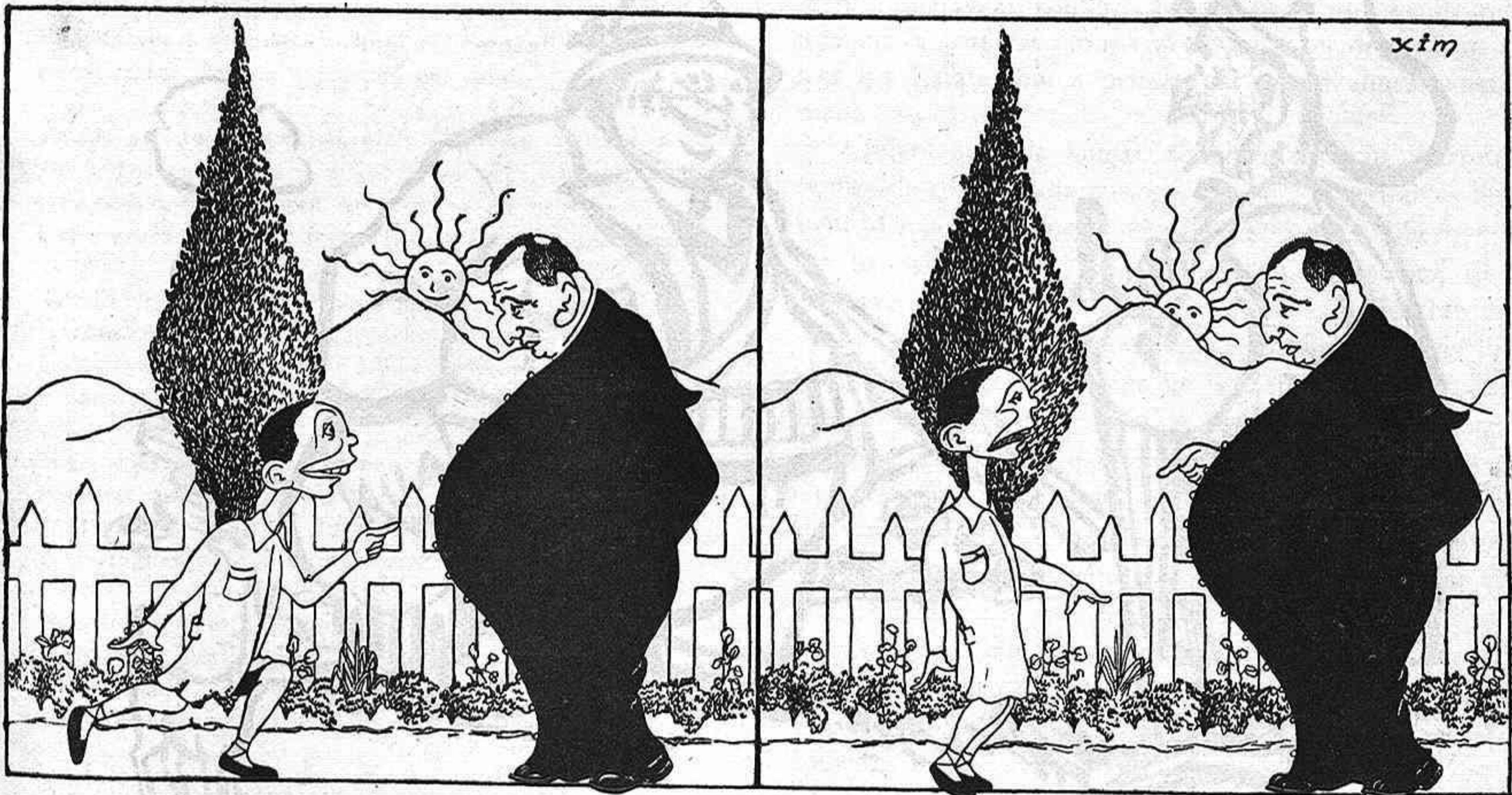
De nit, quan la quietud agermanada de la fosca s'extenia sigilosament per les reconades embolcallades de boirina, vesllumant-se ací i allà els llumets quasi extingits de les butllofes elèctriques, sortia a passejar la pobra dissortada, llençant al vent qualsevol cançó perversa o romànticament grollera. Així passava la nit esgargamellant-se cridant, tustant a les portes, apretant a córrer o rient amb estridència, fins que en tocar les tres o les quatre es retirava a la luxosa casa del seu pare, bastida en una giragonsa de la carretera, i no es llevava fins el mig dia, després d'haver-se fet servir el dinar al llit.

Els del poble, arronçats entre els llençols, murmura-ven una paraula de compassió per ella o bé un rene- enutjós, mentre que alguna que altra criatura espantada, arrencava a plorar. De dia, era un anar i venir d'un cantó a l'altre, fent de les seves, espaordint als xics i enfastigant als grans que no estaven tranquils ni cavant les feixes.

No obstant, vingué l'estiu, i amb ella la plaga d'estiuejants caigué en el poble. El pare de la pobra boja també hi anà més sovint, i, comprenent que la presència de la seva filla no era gaire edificant havent-hi gent de fora, manà que no la deixessin sortir.

I a aquí és on s'afirmà descaradament la petulància coquina de l'ànima lleugera del seu pare, que sols es donà compte de què la noia boja podia molestar quan en el poble hi acudiren els que, no tenint la paciència dels pagesos, tenen una descomunal afició a la xafarderia i a la crítica punyent.

F.

DESINTERES INESPERAT

—Sap, senyor rector, tot això de Mèxic i del president...?

—Calles?

—Ah, com vulgui! Ja he callat!

ESPURNES

GIMNASTICA

(Conte ràpid)

Don Pròsper Bonaventura era un senyor que ultra posseir una voluminosa panxa, disfrutava d'una sanejada renda.

(Ai, Josep, que t'estimo!)

Tant i tant va engreixar-se el bon senyor, que la seva esposa tement per la salut, va decidir-lo de consultar un metge.

—Senyor doctor, el meu Pròsper s'engreixa afrosament; per ficar-se al llit, necessita una carriola, i per llevar-se uns ternals. No hi hauria quelcom per evitar...

—Tranquil·litzi's. El senyor fa vida sedentària?

Don Pròsper respongué amb un esbufec afirmatiu:

—Veiam descordi's.

Després d'auscultar-lo detingudament, el doctor diagnòsticà:

—Senyor meu, vostè necessita practicar el *càmping*.

—Campi què?—féu estranyada la senyora—. Campi qui pugui?...

—No, dona; no m'han entès. *Càmping*, és una paraula que vol dir *vida al aire lliure*: grimpar per les muntanyes, córrer pels boscos, pujar als arbres...

—Abans caldrà instal·lar-hi ascensor; sinó, no veig la manera d'enfilar-m'hi—comentà el pacient amb aire compungit.

—Si no els plau aquest sistema, podem substituir-lo per un altre de més fàcil execució i que en el fons, és igual: Gimnàstica. Faci molta gimnàstica.

—I vol dir que...

—Exit segur!—refermà el metge—. Però això sí, cal practicar-la amb gran intensitat; del contrari, si no segueixen el meu consell, preparin-se per instal·lar una grua a l'alcova.

I tant va ponderar els perills de l'obessitat, que don Pròsper va posar-se a fer *poleas*, com una *fera*. Miracles de la perseverança! Al cap d'un mes, l'home va perdre deu quilos de pes.

Als dos mesos, en va perdre vint.

I als quatre mesos, quaranta... i vingà fer gimnàstica!

En va fer tanta, que s'aprimà com un filferro, presentant-se aleshores, els símptomes d'un greu decandiment: rodaments de cap, palpitations, cansaments... i altra vegada cap a veure al metge.

—Vostè té una anèmia aguda, que cal combatre tot seguit.

—Algun reforçant actiu?—demanà el malalt amb veu feble.

—Res d'això. Els agents naturals són molt més eficaços. Per tant, vostè farà gimnàstica.

—Doctor, per pietat!—gemegà en Ventura...

Tot fou inútil; tant li ponderà els perills de l'anèmia que Don Pròsper s'agafà altra volta a les *poleas*; amb heroica resignació... i al cap d'un mes, ja havia guanyat deu quilos.

Als dos mesos, vint.

Als quatre, quaranta...! i vingà fer gimnàstica, i vingà engreixar-se!

L'esposa, desesperada, anà altra volta a cà'l doctor:

—Es horrorós, senyor! Per despullar-lo, necessita quatre camàlics; allò no és un marit: es Montgolfier!

UN QUE NO EN CAÇA CAP

—Ara comprenc, Tòfol, perquè van tan cars els queviures!

—Senyora, no s'afligeixi. Aquest cas, la ciència el té perfectament previst; digui al seu espòs, que per combatre l'obessitat, que faci gimnàstica.

A l'endemà Don Bonaventura li envià els honoraris, junt amb una carta, engegant al famós doctor a fer... gimnàstica.

JOAN BÀGÓ

POEMA DE L'UNIVERS

L'Univers és petit per la set que jo tinc;
l'immens és reduït dins la meva mirada,
embriac del no res, els meus sentits tots cinc
devoren l'Univers i volen més amplada.
L'Univers és petit per la set que jo tinc.

Si fos Déu i mirés sota meu l'Univers,
al veure'l esquifit el desfaria,
i llençant un nou "Fiat" per la buidor dispers,
el faria tan gran que essent Déu m'hi perdria.

L'Univers és petit per la set que jo tinc.
Es veuen tan petits els estels d'aquí estant,
que si fossin tan grans com a dintre jo els tinc,
només amb quatre o cinc
l'Univers fóra gran.

Per mi és imperfecta tota la Creació,
o potsé és massa gran el desig que jo duc;
jo miro fit a fit el sol enlluernadô
i em pot fer tancà els ulls, però el cor no el deixa cluc.

La llum que porto a dins, és una llum més gran
que fa que l'infinit sigui petit per mi
i em fa veure grandeses i llum enlluernant
en el granet d'arena que trobo pel camí.

Per la set que jo tinc és petit l'Univers.
De la cosa més xica se'n pot fê un cant immens,
i la cosa més gran pot ser dita en un vers
i el més dens pot ser fort i el més fort pot ser dens.

Tot l'Univers no omplena la meva voluntat,
la tragèdia més dura per mí és poca cosa
i a voltes m'he enternit i àdhuc he plorat
de veure com s'esfulla una petita rosa.

No ens cal buscar grandeses en les coses més grans;
aquestes coses grans per a mi són petites,
i un cant de grill pot dur-nos la llum de tots els cants
i un fogueret de llar, dolceses infinites.

Ara tot l'Univers el veig petit, petit,
i el bes de l'estimada és més gran i més lliure;
contemplant l'Univers em sento dolorit
i si penso en un bes, duc un diví somriure.

Tot això és el misteri que nosaltres portem.
El Tot és tan petit que cap dintre una rosa
i el Tot de tots els tots a penes l'albirem,
però albirem el Tot en cada cosa.

SALVADOR PERARNAU.

EL SAGRAT COP DE PUNY

—Veus? Aquell és un pes "ploma" que es vol fer passar per pes "gall".

—Sí, vaja, és un gall plomat!

LA PAU

Signat pels il·lustres intel·lectuals de tot el món—en el número de tres o quatre setmanes enrera en donàvem compte—ha aparegut un manifest demanant la pau del món, i de moment el desarmament de tots els Estats com a primer pas cap a aquest desarmament.

Creiem que els homes de bona voluntat d'arreu, els homes de cor, en una paraula, els homes veritables homes, hem d'aplaudir aquest manifest i hem d'adherir-nos-hi. La pau significa la felicitat humana, la felicitat de tota la terra. Els homes som tots germans, a desgrat de les races i de les civilitzacions. L'internacionalisme és l'ideal, perquè significa l'harmonia de la terra. I l'internacionalisme no serà possible sense la independència de totes les nacions naturals, sense despendre'ns de l'egoisme i de l'esperit imperialista que ens domina. El dia que cadascú centri les seves energies al progrés de la pròpia nacionalitat, sense envejar res dels altres i sense fer cas de petites i insignificants imprudències o intemperàncies dels altres, aquell dia serà possible l'internacionalisme i la pau. Els signants del manifest veuen, molt lògicament, que el desarmament, és un pas grandíós cap a aquesta felicitat humana.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, avui, s'adhereix al manifest. Treballem tots per la pau del món! Creem un ambient al nostre país per a què l'opinió dels pacifistes pesi i puguin ésser seriosos els treballs per a aconseguir aquest gran ideal.

LA VEREMA

Festa de setembre,
verema de l'any,
vinyes abundoses,
fruit regalimant.

Horitzons encesos,
sacrifici a doll
del vi que s'escola
com sang dels herois.

I enllà cares brunes
i braços nervuts
i falces curulles
de raïm peïls cups.

Els sentits s'arboren
com emborratxats,
pel baf de la terra
que se'n puja al cap.

Els ulls s'enlluernen,
vibra l'esperit,
i vola la pensa
vers a l'infinit.

I deixant les vinyes
pels faunes banyuts,
i les bacants folles
dels instints impurs,

se'ls veu a parelles
rient embriacs,
amb randes de pàmpols
entortolligats.

I Bacus, irònic,
alça un raïm negre
mofant-se del món,
pel damunt del front.

Llença una rialla
i diu, triomfant:
"La sang de la terra
no s'esgota mai!"

FRANCESC ROSSETTI.

LA PLAÇA DE CATALUNYA

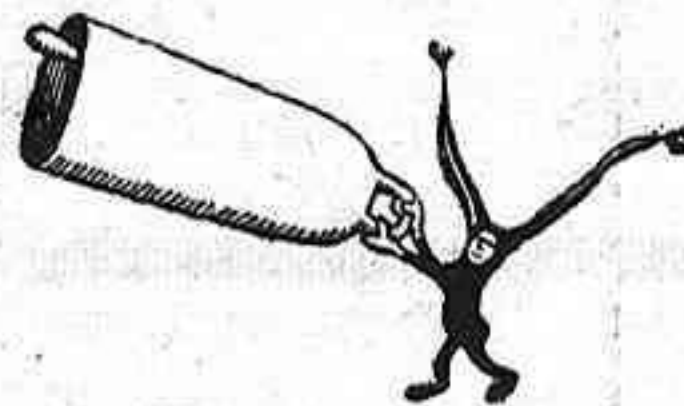
Quan varen començar la Plaça de Catalunya, ningú no sabia com seria; ni el senyor Nebot, perquè com a veritable savi i artista, ell improvisa. Ara, però, la Plaça de Catalunya està molt més avançada i encara sabem menys que abans com serà. Hi fan tantes coses estranyes, fan i desfan tant, que no hi ha Déu que ho pugui saber.

Aquells fenomenals pedestals per a aguantar una pilota de 10 cèntims, quedaran així?

L'alcalde sosté que hi aniran els grups escultòrics. On? Potser dalt de les pilotes? No ho sabem. Cal dir, no obstant, que l'efecte estètic d'aquells grandiosos pedestals per a aguantar la pilota, és únic al món. Diuen que la cosa que s'hi assembla més és una columna del centre africà

feta per un home que no ha vist cap monument ni cap llibre i que no sap que existeixi l'art.

Si nosaltres fóssim crítics d'arquitectura, diríem que l'estil de la Plaça de Catalunya és completament nou: original del senyor Nebot: l'estil de la desorientació: dels cent peus.

RURALIGRAFIA

LA VIDA AL CAMP

Ara entrem a setembre, el mes dels raïms i els préssecs. El mes, també, dels romiatges de ciutadans vers les viles i pobles humils de ruralia.

Quan hom torna de l'estiueig, i en depositar la calitxa el seu orgull, fa de bon anar al poble on uns parents camperols, o bé els pares de la serventa, o bé el client pagès, es passen la vida de cara a terra, disputant-li el gènit amb engint i força boi fent-la parir a còpia de massatges i d'irrigacions i banys de totes menes.

Fa de bon anar-hi, puix que aquests bons hostatjants reben els forasters sempre amables i humilment, amb l'orgull de comptar per uns dies amb la companyia dels "senyors" de ciutat.

Aquella gent es desvetlla per donar-los el bo i millor, els ofrena els pollastres amb suc, grassos de tots els àpats erals del batre i de les postres, de l'espigada; els conills del corral "gran com una era", i fets a força de llicsons i ruelles, "sense panxa, que semblen de bosc", i els melons i tota altra fruita més saborosa de l'horta "que sembla un jardí".

I, damunt encara, el dia del retorn a la ciutat, els fan anar carregats d'allò més amb el sac de melons, i els paners de préssecs i raïms, i el cistell amb els pollastres o capons. No hi manquen tampoc els codonys i les magranes, les llargues albergínies ni els pebrots vermells de quatre morros.

I, els hostes, tot passejant, en caure la tarda o al dematí, miren els pagesos com treballen en aquesta època de certa reivindicació i goig, passats els estralls del segar i el batre esgotadors, i no poden estar-se de dir-los:

—Veieu? Es bonica la vida del pagès. Vosaltres sou al món. Respireu aire pur i mireu el sol de fit a fit. Això sí que és natural! L'aigua, la fruita, les verdures...

El poema no fa prou efecte. Es que és un poema passat i remenat. El pagès comprèn les raons del *senyor*—les comprèn, però no les comparteix—i creu natural que ho vegi així aquell qui només s'acosta al poble per a endur-se'n, amb la bona fe d'aquella gent, la millor aviram i les millors fruites.

—Però—això sí—de tant en tant, es topen amb algun pagès *esquilat* que els llença tot rient amb certa comoditat i sense estrefalls:

—Sí, sí; molt bonica... Pel batre, i a l'era a menjar pòls, i fer de catre al sol us hagués volgut...

I l'esforç, interromput un instant, torna a fer el seu camí, com ahir, com demà, i si no és bonic com creu el senyor ciutadà, és bo com tots els treballs fets amb cura i amor, mentre es pot arribar, sense cap mala estrugança, a assolir la seva fi modesta i compensadora.

PAMPOL

AL·LEGORIES DE TEMPORADA

La tornada de l'estiuejant

PASSATEMPS D'ESTIU

ELS CASINOS

Als casinos tot és blancor. Vull dir que tot són camises i pantalons finament blancs i transparents, que contrasten molt amb la brutal negror de les cares. És allà on s'hi reuneixen tots els joves "bien" i les nenes hi van a jugar al "ping-pong". Els joves s'entretenen mirant com juguen les nenes i es disputen per veure qui fa les animalades més bestials.

Tot és "fuleria". A la terrassa hi veureu a uns quants panxa-contents d'aquells que d'una hora lluny es veu que "totes els hi ponen".

Uns llegeixen aferrissadament o miren famolencament les fotografies del "Paris-Plaisirs" i d'altres s'avorreixen llegint "La Vanguardia" o mirant vagament les "fotos" del "Mundo Gráfico".

A cada passa sentiu parlar d'autos d'aquesta i d'aquella marca; que si "Nosaltres n'havíem de comprar un"; que si "El meu 'tio' té un 'Rolls-Royce'"; que si "El meu cosí té un 'Buick'"; etc. I el més xocant, és que cap d'ells en té.

Que hi farem!

EL PASSEIG

Una renglera d'arbres sens fi. Bancs i cadires ocupats. Pel vostre davant passen, com un exèrcit, nenes i joves en renglera i pas uniforme. Les nenes—cabells a la "garçonne" i celles amb punxa de bisturí—es parlen a cau d'orella, deixant anar, de tant en tant, alguna riallada fresca i dolça com una orxata valenciana.

Al darrera, els joves fent piruetes amb la rialla als llavis i amb al vista a les fines i contornades pantorrilles de les nenes del davant, o de les que amb la cama creuada estan assentades en un banc, es diverteixen i s'inspiren pensant amb Adam i Eva.

Tot caminant, veieu, de cop, a unes nenes joves i boniques que a dues passes semblen velles, perquè, seguint les normes de la moral (mal entesa), van amb les faldilles fins als peus i tapades fins al coll, que encara hom no sap com no s'hi ofeguen. Estan soles i pansides. Fan llàstima i desentonen. Amb quin gust anirien vestides correctament! Tothom passa indiferent per davant d'elles. Només hem vist un capellà que les saludava, i de seguida han desaparegut.

Fins ens han fet trencar el fil del Passeig!!!

EL MERCAT

El mercat!... Tot aquell safareig, tot aquell xibarrí, tota aquella revolució és el que a nosaltres ens agrada. Com tampoc ens desagraden les "raspes" que corren o tresquen per dintre el rovell de l'ou.

Allà dintre tothom es sent amo, tothom crida i tothom s'aprofita tant com pot. Per ací les peixeteres remenant el peix i anunciant-lo; per allà una carnicera que pesa bastantes ídem. Les verduleres, tot remugant, es van ficant els diners a la butxaca i, per darrera, alguna "napbuf" li està prenent els albercocs. En un recó veureu a un pagès que s'està tirant els pantalons amunt i s'estreny la faixa. A quatre passes un matxo, tot pelut, l'està mirant i deixa anar algun present. En un altre cantó altres pagesos estant parlant de la collita, que, segons ells, mai (però mai), els hi arriba a anar prou bé. Després diran que els pagesos són la gent més honrada!...

Ja a fora del mercat, una "raspa" està discutint amb

una altra i de seguida fan rotllo. Tot s'acaba per veure on aniran a la tarda, o quin xicot agafaran, si es trobaran a la tenda a tal hora, si li va dir el senyor que...

—Ai, que el senyoret està al llit esperant que li porti la llet.

—Adéu, tu...

—Adéu-siau...

JOSEP M. PLANS.

"CABALLOS"

No hi havia estat mai als "toros"; avui hi he entrat. Sota un cel blau i un sol roent, un grapat de mils persones esperen impacients el començament de la clàssica festa espanyola.

De cop sonà el clarí, i un brau gros i corpulent surt amb fúria a la plaça, tots els toreros perden l'aire de valents i presumits i salten sense ordre ni concert a dintre la barrera.

Després acosten els cavalls a la fera, pobres cavalls secs i vells que ja han donat tot el profit i com a premi al seu treball els posen amb els ulls tapats davant la fera que en pocs moments els hi obrirà les entranyes.

De primer el brau ha semblat no veurel', mes dirigit pels toreros i demés turba d'imbècils, ha investit amb força i als pocs moments el cavall ha caigut en terra, el ventre estripat, per no aixecar-se més.

La fera al sentir la flaire de sang, vesteix a l'altre que corre igual sort. Els d'abaix ja ho havien deixat córrer, quan s'ha produït l'espectacle de més fàstic que mai m'he pogut figurar: la gentada que omplia la plaça, indignada perquè el picador no sortia amb la seva, es va posar a demanar "caballos", "caballos", fins que en va sortir un altre que va morir com els demés.

No vaig poder més, em vaig alçar per anar-me'n, la gent em mirava estranyada, i quan penso que allí ni havia a mils que com jo parlen, una amargor de fel m'entra a l'ànima i em sap greu haver-hi entrat.

Quan sóc a la porta, torno a sentir el clarí i em sembla sentir a la xusma demanar més "caballos".

JOSEP ROSSELL

L'ART A L'EXPOSICIO

Mentre esperem poder parlar amb calma de les exposicions d'art que s'apropen, podem avançar algunes noves referents a ço que serà l'Art a l'Exposició de Barcelona, on hi tindrà, segons diuen els que hi entenen i ho saben, una magnífica representació. Allí s'hi veurà l'art grec i romà, l'art bizantí, l'art gòtic, l'art del Renaixement, l'art modern, l'art romàntic, l'art futur i fins sembla hi tindrà la seva secció l'art de Birlibirloqui; la representació de les coloraines hi serà completa; hi haurà les seccions del fresc i del tremp, les de l'aquarella i a l'oli, les de l'encàustic i al rovell d'ou, que és el *dernier cri* dels procediments coloristes, quines seccions, com és natural, correspondran respectivament a la pintura a la fresca, a la *trepçada* i xiroia, a l'aigualida, a la que es porta l'oli com

els peixos de bona mena, a la que *no hi ha més cera que la que crema*, i a la que, com ell mateix indica, es troba al *rovell de l'ou*, igual que els artistes que han estat ja nomenats per tal d'encarregar-se d'una o de varies de les esmentades seccions pictòriques, i que formen el *Sanedri* que té de governar la gran Pagoda dedicada a la religió de l'Art, quan sia bastida als jardins del Parc de Montjuich, i a la qual no hi mancarà, segurament, una sola *capelleta* de les moltes que coneixem.

Les *Arts Decoratives* també hi tindran el seu *palacete* a la gran Exposició; la vidriera esmaltada, la terrisseria històrica i contemporània; la joieria, l'orfebreria i el ferro forjat, és de créure que hi faran el bon paper que es mereixen per la seva florida renaixença: manca tan sols cercar els quins tinguin de pagar els plats i els vidres que

es trenquin, per a què aquestes altres seccions comencin a rutllar, com les de l'art estricte, així que puguin.

Sempre m'ho havia pensat que l'Art faria rotllo a l'Exposició de Montjuich, perquè Barcelona és una ciutat artística perquè sí; no cal més que veure els monuments de l'Isle Soler i d'en "Pitarra", la famosa casa del Passeig de Gràcia, dita "La Pedrera", i, darrerament, l'esplèndida urbanització de la Plaça de Catalunya, per a fer-se càrrec de què l'urbs dels comtes i dels *comptes* traspua esperit artístic pels quatre costats.

Un art hi ha, però, que excel·leix a tots els demés entre nosaltres, i és l'art de *pescar momes*, que sol donar millor resultat que la pesca a l'encesa, la qual necessita també el seu *artó*, que és un *art* petitet.

C. ARBO.

LLIÇO D'HISTORIA NATURAL

El mestre.—Veus? Aquest és el retrat del teu avi.
El noi.—No ho crec; el meu avi portava bigoti.

ELDORADO

"Bromes i veres" és el títol d'una comèdia en tres actes que en Pompeu Creuher ha estrenat en aquest teatre.

Sense aquesta, en Pompeu Creuher ha donat al nostre teatre obres de força consideració: "La morta", "Flors i violes", "La família Rocamora", etc. L'any passat a l'"Espanol" una tragèdia grotesca—gènere que fou el primer en conrear—, no tingué èxit, malgrat tractar-se d'una obra força original i estimable.

Avui en Creuher ens ofereix una nova comèdia: "Bromes i veres". "Bromes i veres" és una obra digna de tot respecte i aprecí per la seva senzillesa de procediments, per la seva gràcia i fluïdesa del seu diàleg, per la seva moral. Això, el que la producció d'un autor mai decaigui, el que sigui sempre digna d'ell, mereix tota la consideració. I cal dir que "Bromes i veres" és una comèdia digna d'en Creuher.

Molt bé la interpretació per part de les senyores Vila i Rodríguez i dels senyors Daví, Valencia i Gimier.

GOYA

En aquest teatre s'ha estrenat una comèdia dels senyors Joan Pujol i Silva Aramburu. No sabem qui són, i ens sap força greu haver-los conegut per aquesta comèdia que es titula "Muchas se casan".

"Muchas se casan" és una poca-solta en tres actes inabables, de diàleg pesat i cursi, que donarà poca glòria als seus autors i pocs diners als seus empresaris.

Després de "Rhaquel"—el formidable èxit de l'Unamuno, que no ha agradat al senyor Urrecha—, l'actor De Rosas ha estrenat el drama en tres actes d'en Lluís Capdevila i en Casimir Giralt, "El ídolo de carne".

No en podem parlar amb l'extensió que voldríem per estar aquest número en màquina. Ho farem la setmana entrant. Diem ara que l'obra obtingué un gran i merescut èxit; que és del més fort i més valent que hem vist en el teatre de molts anys ençà, i que en De Rosas hi està eminent, eminent de debò.

VICTORIA

"Ya es mucho capitán", és una humorada en un acte, llibre de "Pousinet" i música del senyor Parera. En el llibre hi han coses d'humorisme ben orientat. La música no val la pena ni de parlar-ne.

POMPEYA

El dia de la Verge de setembre es representà, al coliseu "Pompeya", "Iris", el drama del nostre company Angel Samblancat.

"Iris" es féu tarda i nit i impressionà al nombrós auditori que presencià les representacions.

El teló, al final de cada acte, fou aixecat varies vegades, i en Samblancat va tenir que dirigir la paraula al públic a l'acabar la funció de la nit.

De la companyia Claramunt-Adrià, que tingué l'encert de rejuvenir el seu repertori amb aquesta obra vibrant i moderna, es distingiren el director, els senyors Xuclà, Molinas, Pueyo i Fornaguera, la senyoreta Teresa Pujol i Roser Coscolla, que féu inimitablement el difícil paper de la protagonista.

BOB.

LA FESTA MAJOR

(Al Foment de la Sardana de Sabadell)

Dolça Festa mare, enguany tes belleses
ens omplen les hores de greu solitud.
i son de tristesa les ànimes preses
perquè la tenora encar no ha vingut.

No ha vingut, ni vindrà. L'han aturada
mentre ella ritmava el seu dolç camí.
Ni en la tarda dolça, o en la nit estelada
ens sadollarem de son cant diví.

Ni flors, ni llums, ni danses importades
tindran el màgic do d'alegrà els cors,
i aquell ritme sonor d'altres anyades
farà florir als cors tristos enyors.

No veurem les anelles com s'atenyen,
com es fan i es desfan al màgic so,
ni com noies i nois les mans s'estrenyen
com emblema de Pau i Germanó.

Seran les Festes de trista complanta,
de fonda recança del goig que se'n va.
Es la tenora que aquest any no canta.
No canta avui, ni cantarà demà.

J. PUIG CASSANYAS

FUTBOL

Ja ho dèiem que això dels sevillans era cosa bona; certament que aquesta vegada no han fet honor al seu nom, perquè es tracta de cosa bona i ben passadora...

En el primer partit la cosa va anar de qualsevol manera, perquè és coneix que encara no estaven a punt de plantar cara als de l'"Europa" després del viatge, però el que és en el segon partit la cosa va anar tan prim, que si els nostres jugadors no aprofiten els quatre darrers minuts per marcar dos "goals", no sé les haurien mamat tan dolces, i això que presentaven la plana major dels seus jugadors, que en el primer partit havien anat a jugar a Gijón.

Ahl, i en la segona exhibició del "Betes", de Sevilla, vàrem veure un partit d'allò que se'n diu bo, cosa que ja feia temps que no podíem veure.

Convé que en vinguin sovint de "sevillanos".

Els nostres clubs, diumenge passat, se les varen clavar que era un "contento". El resultat més petit era dels sis "goals"; això ho diu tot: sis a zero, sis a un, set a dos... res, que si continuem per aquest camí, els pobres infelços que van recomptant el curs del campionat, enguany es trobaran amb pocs números per a poder anar arrastrant el "goals" que es faran.

Convindria que els nostres clubs afluïessin un xic.

AQUELLES OBRES

—Sí, miri, al passar per la Plaça de Catalunya, li va caure un formatge de bola d'aquells al cap... i no l'ha pogut pair!

Demà passat tindrem a la selecció Asturiana que dies en-
rera se la va carregar amb la nostra. Diu que vénen decidits
a refer-se de la palissa, però ens consta, a nosaltres, que els
jugadors catalans estan disposats a apalissar-los de nou.

Ja ho veurem!

Nosaltres no li garantim l'èxit; tanmateix si s'hagués de-
cidit de fer-la en remolcador, en lloc de la seva dona, la cosa
hauria estat més ben enraonada.

Ja ho veurem el que passarà...

TEIXI.

NATACIO

Altra vegada vàrem tenir esdeveniments a la piscina del
"C. N. Barcelona"; aquesta vegada hi havia l'"Scuf", de Pa-
rís, que no és dels més dolents, i la prova la van donar en
els resultats.

La primera vetllada les coses van anar a mitges; tantes
n'hi havien per donar com per vendre. Però el que és a la
segona vetllada, els nostres nedadors no sabien per quina
banda tirar. Ens els varen escabetxar de debò. Fins en el
"water-polo", que el primer dia els nostres van guanyar, en
el segon va acabar amb un empat, i encara gràcies.

Aquests francesos gasten unes bromes de molt mal gust;
i, és clar, com que els nostres encara se'n recordaven de la
llenya que varen rebre a Toulouse, es veu que ja hi anaven
amb por.

Per a una altra vegada, els recomanem més serenitat.

Això de la travessia al Canal de la Manxa fa tornar boigs
a més de quatre; ara mateix ja tenim un francès que, per no
ésser menys que aquell alemany que la setmana passada va
batre el "record", també l'ha batut ell, travessant-lo amb
onze hores.

I segons les pròpies declaracions, el francès diu que la
cosa no s'acaba aquí, car vol fer la travessia una altra vegada
amb la seva dona, i només que amb deu hores.

En aquesta secció parlarem amb tota atenció
dels llibres que ens enviïn.

"Presons d'Europa", segona sèrie, per F. Girbal Jaume.
Antoni López, llibreter. Pessetes 2.

Tan ben presentada com la primera sèrie, la casa Antoni
López ha donat la segona sèrie de l'obra d'en F. Girbal Jaume:
"Presons d'Europa" (Les presons de Barcelona). Aquesta se-
gona sèrie és, si és possible, més interessant que la primera.
El senyor Girbal Jaume presenta una obra anecdòtica, ben
cuidada de forma, fidelment històrica i altament interessant;
"Presons d'Europa", sobretot, té el gran mèrit que la seva
forma literària i el seu interès no adulteren la veritat his-
tòrica.

Aquesta segona sèrie conté: Serrallonga autèntic - La fi
del bandolerisme - El Govern del comte-duc d'Olivares - El
comte de Santa Coloma - Empresonament dels diputats de
Catalunya - El Corpus de sang - Mort del comte de Santa
Coloma. Com la primera sèrie, l'obra està profusament il-
lustrada.

“Memòries d'un llit de matrimoni”, novella per Lluís Capdevila. Edicions “La Sirena”. Pessetes 4.

L'interessant i valent escriptor en Lluís Capdevila, acaba de donar-nos una gran novella—gran per la seva extensió i pel seu fons—: “Memòries d'un llit de matrimoni”. Més que una novella, l'obra és una crítica sagnant contra els innúmers defectes i baixeses de la societat; en Capdevila ha produït un perfecte pamflet, un pamflet d'un home lliure i valent. En forma de memòries del llit, ens ofereix la societat en tota la seva immensa gamma i fueteja durament tots els vicis, hipocresies, baixeses, enganys, costums, convencionalismes. “Memòries d'un llit de matrimoni”, doncs, és l'obra més moral de l'autor; ell ens presenta tota la societat en la intimitat i ens fa veure la seva repugnància. Els tons emprats en la seva severa crítica, no poden ésser més justos. Si ens fessin escollir entre la producció catalana d'en Lluís Capdevila, no dubtaríem gens en quedar-nos amb aquesta seva darrera obra.

Un altre dia parlarem amb més extensió de l'obra del nostre company.

“Nocions de topografia” per Joan Carreras Palet. 1926. Publicacions del “Centre Excursionista Rafel Casanova”.

El centre “Rafel Casanova”, acaba de publicar—luxosament editada amb gust— l'obra “Nocions de topografia”, per a ús i utilitat dels excursionistes, anotades per en Joan Carreras Palet. Es un llibre de gran interès pels veritables excursionistes. En forma de lliçons. “Nocions de topografia” conté estudis i ensenyances de la terra i els seus accidents; la ciència topogràfica; mapes i plans i manera de construir-los i d'interpretar-los; els convencionalismes emprats per a representar els accidents del terreny; què cosa són distàncies i angles i manera d'apreciar-les i capir-les; planimetria; trigonometria; resolució gràfica dels triangles; mètodes d'aixecaments planimètrics; superfícies i corbes de nivell; pas o equidistància; línies de vall i de carena, amb els seus distints mètodes; nivellament; construcció de maquetes; perfils del terreny i construcció d'un sistema de corbes de nivell; què és orientació i mitjans d'orientar-se amb la brúixola, el sol, l'estrella polar i el rellotge; orientació dels plans i en els mapes; saber si entre els diversos camins marcats en un mapa seguim el que hem de seguir, etc.

En una paraula, “Nocions de topografia” és una obra científica per a excursionistes, l'ensenyança de la ciència de l'excursionisme.

ALPHA.

Ha arribat J. Leowenstein, acompanyat de 200 persones, tots financers francesos, belgues i anglesos. L'han rebut com un rei.

El que pot el diner! Si M. Leowenstein fos un nplat, ningú no li hauria dit res.

✽

M. Leowenstein ha vingut a Barcelona a fer un gran negoci, com tot el que ell fa. Té molts diners, i és l'amo del que vol; ara, que els diners no són mai cap garantia de talent.

Diuen que a conseqüència d'aquest negoci, d'aquí poc s'apujarà l'electricitat.

Ens haurà ben arreglat, aquest senyor!

✽

La Plaça de Catalunya—així, secament, perquè ja hem acabat els títols d'elogi—, durant les pluges passades, trontollà;

no sabem si totalment o framentàriament, el cas és que, davant de “Caçadors”, aquella bola que el senyor Nebot — que Déu guardi—hi va fer col·locar, es movia descaradament.

Nosaltres, qui les moltes obligacions ens portaven a dit lloc, poguérem observar com més d'un ciutadà envoltava aquell “castellet” amb el bon intent, en cas de caure la bola, de donar-la al senyor Nebot.

No sabem com va acabar.

✽

Ens han assegurat que a les obres del carrer de Balmes, s'hi treballa.

També ens han assegurat, i consti que no parlàvem amb cap agent d'assegurances — que, almenys, hi treballen deu obrers

I tanta gent parada que hi ha a Barcelona!

✽

A Badajoz es celebrà una vista contra un carter, acusat de 33 delictes d'estafa.

El fiscal li demanava quatrecent cinquanta anys de presó. L'advocat de l'Estat en sol·licitava quaranta. El defensor dos mesos i un dia. I, malgrat tot això, ha estat condemnat a un any i sis mesos.

Això és la justícia, senyors! Cadascú creu una cosa diferent i ningú no està d'acord. A un li demanen quatrecent cinquanta anys i el condemnen a un. La justícia és molt justa.

✽

Ara, tothom fa la gara-gara a Stresseman.

Quina gàbia de boigs és el món!

Fins ara, tothom donava puntades de peu a Alemanya; des de què és admesa a la Societat de Nacions, tothom la respecta. En fi.

✽

A la India continua la lluita religiosa.

No en tenen prou, aquests hindús, amb la lluita per la independència del seu país?

I mentre passa tot això, es parla de la pau del món.

✽

La situació xinesa s'agreuja considerablement.

Els japonesos i els nordamericans sembla que es volen fer els amos del país.

Xina és o no independent?

En el cas afirmatiu, quin dret tenen Japó i Estats Units, com l'Anglaterra?

Francament, dubtem de l'honradesa de la Societat de Nacions.

RESPOSTES PAGADES.

P. E., de R.: Contestem al “Grup Dramàtic Santiago Rusiñol” que coneixem al poeta social P. E. Però per modèstia no podem publicar l'elogi.—Rossetti: Bé; ja és a les caixes, la vostra poesia.—Xip: Ho passem a la Direcció de “La Campana”.—E. V.: Rebudes les vostres dues poesies.—J. P.: No, no pot anar a l'Almanac.—Jausibi: La vostra sardana no està prou ben reeixida.—Ll. B. i V.: Ens va bé la vostra poesia “Capvespre d'estiu”.—A. d'O.: No ens convenç, la vostra poesia.—S. P.: Bé, el amantari lleuger.—J. R.: Aquest cop no ho heu encertat. Les vostres memòries de malalt són de gran noblesa, però no fan per L'ESQUELLA.—Llevantí: Va al cove.—Tòfol: El vostre dibuix és dolent.—J. F. M.: Les poesies “Sempre teu” i “Passió d'amor”, no les podem admetre.—Quedeu-vos amb la vostra gentil ballarina.

Libreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona
TELÉFON A. 4115

OBRAS COMPLETAS DE
SANTIAGO RUSIÑOL

TOMO I

La Isla de la Calma

Versión castellana de Rafael Marquina

Un tomo 8.º Ptas. 5

TOMO II

EL CATALÁN DE LA MANCHA

Versión castellana de Luis Capdevila

Un tomo 8.º Ptas. 5

NUEVA EDICIÓN

Las mujeres, la noche y el amor

POR LUIS CAPDEVILA

Un tomo 8.º Ptas. 5

JOSEFA DE SUÁREZ DE RUIZ

El libro de mamá

Lo que dice el médico :: Ciencia casera ::
Los secretos del tocador :: Conocimientos
útiles :: Cocina y Repostería :: Vi-
nos, licores, ponches, jarabes y helados

UN TOMO 8.º

PESETAS 6

PRESONS D'EUROPA

per F. GIRBAL JAUME

1.ª Serie Un volum 8.º Pessetes 2.

2.ª Serie Un volum 8.º Pessetes 2

En premsa: 3.ª serie, LA BASTILLA

D'aquí pocs dies, nova edició de l'obra d'en Santiago Rusiñol

Del Born al Plata

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurancas del Gir Postal o bé en segells de franqueig al libretter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, ademés, 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

VISITES

—Qui hi ha?
—La «Ultima Moda».